

Pensions at a Glance 2011: Retirement-income Systems in OECD and G20 Countries

Summary in Hungarian

Nyugdíjörkép 2011: Nyugdíjjövedelmi rendszerek az OECD- és a G20-országokban

Összefoglalás magyarul

- A Nyugdíjörkép negyedik kiadásának témája a nyugdíjak, a nyugdíjba vonulás és a várható élettartam. A népesség öregedése és az élettartam növekedése számos országot a nyugdíjkorhatár megemelésére késztetett. Némelyek a nyugdíjkorhatárt automatikusan a várható élettartamhoz kötötték. A nyugdíjba vonulás helyett a munkában maradást célzó ösztönzők továbbfejlesztése a közelmúltban bevezetett nyugdíjreformcsomagok általános eleme. Továbbra is kihívást jelentő feladat marad azonban az elegendő számú munkahely biztosítása az idősebb munkavállalók számára.
- Ezekbe a fontos politikai kérdésekbe enged alapos betekintést a kiadvány öt külön fejezete, melyek az alábbi témákkal foglalkoznak: nyugdíjkorhatár, nyugdíjba vonulási szokások, a nyugdíjba vonulást ösztönző intézkedések, az idősebb munkavállalók iránti kereslet, valamint a nyugdíjkorhatárnak a várható élettartamhoz való kötése.
- A kiadvány naprakész információt biztosít az OECD-országokban alkalmazott nyugellátási rendszerek legfontosabb jellemzőiről, és előrejelzésekkel szolgál a mai munkavállalók nyugdíjjövedelmét illetően. Ehhez a korábbinál több, szám szerint 34 mutatószámot alkalmaz, melyek kiterjednek a nemzeti nyugellátási rendszerek felépítésére, a nyugdíjjogosultságra, az idősebbek jövedelmeire, a nyugdíjrendszerek finanszírozására, a demográfiai és a gazdasági környezetre, amelyben a nyugdíjrendszerek működnek, valamint a magánnyugdíjakra.
- A kiadvány a korábbi kiadványoknál több országról ad elemzést, így többek között négy új OECD-tagállamról is: Chiléről, Észtországról, Izraélről és Szlovéniáról. Amennyiben vannak rendelkezésre álló adatok, azok az alábbi legnagyobb G20-országokra vonatkozóan is megtalálhatóak a kiadványban: Argentína, Brazília, Kína, India, Indonézia, Oroszország, Szaúd-Arábia és Dél-Afrika. Az Európai Unió 27 tagállamára vonatkozó adatokkal együtt a jelentés így már 43 országgal foglalkozik.

Mivel a nyugdíjreformokkal – és különösen a nyugdíjkorhatár emelésével – kapcsolatos viták a Nyugdíjörkép előző, 2009 júniusában megjelent kiadása óta igen sokat szerepeltek a hírekben, indokoltnak látszik, hogy a 2011. évi kiadvány témája a nyugdíjak, a nyugdíjba vonulás, a várható élettartam és a közöttük lévő kapcsolat legyen.

A kiadvány I. részének öt külön fejezete közül az első „A nyugdíjkorhatár és a várható élettartam alakulása az 1950–2050 közötti időszakban” címet viseli. A fejezetből kiderül, hogy az OECD-országok mintegy fele már megemelte a nyugdíjkorhatárt, vagy a közeljövőben tervezi ezt tenni. 18 ország emeli a nők, 14 ország pedig a férfiak nyugdíjkorhatárát. 2050-re az átlagos nyugdíjkorhatár az OECD-országokban mindkét nem esetében megközelíti a 65 évet, ami annyit jelent, hogy 2010-hez képest a férfiak nyugdíjkorhatára közel 2,5 évvel, a nőké pedig 4 évvel emelkedik.

A XX. század második felében szinte folyamatosan nőtt a várható élettartam. Ennek eredményeképpen nőtt a nyugdíjban töltött időtartam is. 1960 és 1993 között a nemzeti nyugdíjkorhatár elérésétől számított átlagos várható élettartam 13,4 évről 16,5 évre nőtt. A nők esetében a nyugdíjban töltött várható időtartam 1960-tól kezdve 4,8 évvel nőtt, és 1993-ra elérte a 21,6 évet. Ez részben a várható élettartam növekedésével magyarázható. A növekedés egyharmadért azonban a nyugdíjkorhatár csökkenése volt a felelős: 1950 és 2010 között tíz OECD-ország csökkentette a férfiak, 13 pedig a nők nyugdíjkorhatárát.

Az előrejelzések zöme a jövőre nézve is a várható élettartam folytatódó növekedését prognosztizálja. Az ENSZ előrejelzései szerint a normál nyugdíjkorhatár elérésétől számított várható élettartam tovább nő, és 2050-re a férfiak esetében eléri a 20,3, nők esetében pedig a 24,5 évet. Mindez a nyugdíjkorhatár tervezett megemelése ellenére alakul így. Tulajdonképpen csak öt ország emelte meg a nyugdíjkorhatárt olyan mértékben, hogy az megfelelően ellensúlyozza a nyugdíjban töltött időtartam hosszát az elkövetkező négy évtizedben mind a férfiak, mind a nők esetében, további négy ország pedig kizárólag a nők esetében tervez ilyen lépéseket tenni.

Az elemzés csak a normál nyugdíjkorhatárt vizsgálja. Az OECD-országok zömében azonban az emberek nagy része már a normál nyugdíjkorhatár elérése előtt nyugdíjba vonul, mint ahogy azt a „Nyugdíjba vonulási trendek és az idősebb korosztály foglalkoztatása” című 2. fejezet is bemutatja. 1970 és 1980 között átlagban véve csökkent a munkaerőpiacról való kilépés tényleges életkora. A fiatalabb korban történő nyugdíjba vonulás hosszú távú tendenciája azonban a férfiak esetében az 1990-es évek közepén véget ért, míg a nők esetében ez valamivel később következett be. Még ezzel együtt is, 2002 és 2007 között a munkaerőpiacról való kilépés az OECD-országokban átlagosan 4-5 évvel korábban következett be, mint az 1960-es évek végén, azaz mintegy 63,5 éves korban a férfiak és 62,5 éves korban a nők esetében. Pusztán ahhoz, hogy lépést lehessen tartani a várható élettartam 2050-ig prognosztizált növekedésével, a tényleges nyugdíjkorhatárt a férfiak esetében nagyjából 66,5 évre, a nők esetében pedig közel 66 évre kellene emelni. Ez jól jelzi, hogy mekkora mértékű kihívással kell a kormányoknak szembe nézniük.

A következő két külön fejezet azt tárgyalja, hogy milyen politikákat alkalmazhatnak a kormányok a munkában töltött idő meghosszabbítására. Az első fejezet a „kínálati oldalt” vizsgálja, és a nyugdíjrendszerbe beépített munkában maradási vagy nyugdíjba vonulást célzó ösztönzőkről szolgál információval. A második fejezet a „keresleti oldalra” nyújt betekintést, és megvizsgálja, miként biztosíthatók munkahelyek az idősebb munkavállalók számára.

Elsőprő mennyiségű bizonyíték utal arra, hogy a pénzügyi ösztönzők hatással vannak a nyugdíjba vonulási szokásokra. A 3. fejezetben tárgyalt „Nyugdíjba vonulást ösztönző intézkedések” ezért nagy jelentőséggel bírnak a gazdasági hatékonyság szempontjából, de ugyanígy az esélyegyenlőség szempontjából is. A tovább dolgozóknak és több nyugdíjjáruledot fizetőknek magasabb nyugdíjat kell kapniuk. Ugyanakkor azok számára is biztosítani kell az elfogadható életszínvonalat, akik talán önhibájukon kívül kényszerülnek korai nyugdíjba vonulásra.

A nyugdíjösztönzők fejlesztése éppen ezért a legtöbb nyugdíjreform központi eleme: az OECD-országok mintegy fele hozott intézkedést ezen a területen. Megszigorították többek között a kordedvezményes nyugdíjba vonulás feltételeit, nagyobb mértékben csökkentették a korán nyugdíjba vonulók nyugdíjjáruledát, és nagyobb mértékben emelték a normál nyugdíjkorhatár elérését követően nyugdíjba vonulók nyugdíját. A 3. fejezetből kiderül, hogy ezek a reformok eredményesek voltak, és már csak néhány OECD-ország alkalmaz olyan nyugdíjrendszert, mely erősen ösztönzi a korai nyugdíjba vonulást. Vannak azonban még további módszerek is, amelyekkel az országok zöme tovább fejleszthetné nyugdíjrendszerei pénzügyi ösztönzőit. A fejezet kilenc, a tovább munkában maradóknak jutalmazását célzó nyugdíjpolitikai javaslatot mutat be.

Ha a keresleti oldalon akadályozott a hosszabb munkában maradás, akkor a munkában maradást ösztönző nyugdíjreformok kevésbé lesznek eredményesek. A 4. fejezet „Az idős munkavállalók munkába állását és állásuk megtartását segítő” politikákat vizsgálja. A munkáltatók oldalán az akadályok az idősebbekkel szembeni előítéletek formájában jelentkeznek, különösen az idősebb munkavállalóknak a változásokhoz való alkalmazkodni tudásával kapcsolatban. A kor szerinti hátrányos megkülönböztetést tiltó törvények és a lakosság tájékoztatását célzó kampányok sok esetben (de nem mindig) hatásosnak bizonyultak. Néhány országban továbbra is problémát jelent az idősebb munkavállalók foglalkoztatásának magas költsége. A munkáltatók pedig időnként a munkavállalói létszám igény szerinti méretezésének kényelmes eszközeként a kordedvezményes nyugdíjazáshoz folyamodnak.

Az idősebb munkavállalók munkalehetőségei is korlátozottak lehetnek. Előfordul, hogy szaktudásuk leértékelődött, a képzések pedig a fiatalabb munkavállalókat célozzák. Sokszor több segítségre lenne szükségük a munkakeresésben.

A magasabb nyugdíjkorhatárral kapcsolatos viták visszatérő eleme az az állítás, hogy az idősebb munkavállalók nagyobb számban történő foglalkoztatása csökkenti a fiatalabb munkavállalók esélyeit. Semmilyen bizonyíték nem támasztja azonban alá ezt a nézetet. Sőt, a 20-as évek elején járók foglalkoztatottsági rátája erős, pozitív korrelációt mutat az 50-es évek végén járók foglalkoztatottsági rátájával. A témában végzett véleményfelmérés szerint minél többen támogatják ezt a nézetet, annál alacsonyabb akár az idősebbek, akár a fiatalabbak foglalkoztatottsága.

Az 5. fejezet ismét visszatér a nyugdíjkorhatár és a várható élettartam kérdéskörére. Az OECD-országok mintegy felében a kötelező nyugellátási rendszer tartalmaz olyan elemeket, amelyek automatikusan a várható élettartam változásaihoz kötik a nyugdíjkorhatárt. Ez jelentős elmozdulást jelent a nyugdíjpolitikák terén.

Először is, sok ország kötelezőjárulék-alapú rendszereket vezetett be az állami nyugellátás helyett, vagy annak kiegészítésére. Másrészt, néhány ország névleges egyéni számlás rendszerré alakította az addigi ún. felosztó-kirovó nyugdíjrendszerét. Harmadrészt pedig, néhány országban a várható élettartamhoz kötik a járadékszinteket vagy a nyugdíjra való jogosultság feltételeit. A fenti változások mellett markáns elmozdulás volt megfigyelhető a járadékalapú rendszerektől a járulékalapú önkéntes magánnyugdíj-pénztári rendszerek irányába.

Ezek a változások jelentős következményekkel járnak a nyugellátások költségeinek vállalása szempontjából a várható élettartam növekedésének fényében. A költségeket egyre inkább az egyéni nyugdíjasoknak kell vállalniuk alacsonyabb járadékok formájában. Az 5. fejezet rámutat a várható élettartamra vonatkozó előrejelzésekben rejlő bizonytalansági tényezőre, és értékeli a „Nyugdíjkorhatár várható élettartamhoz kötését” célzó politikákat. Bemutatja továbbá, hogyan hatna a nyugdíjjogosultságra a várható élettartam központi előrejelzésnél lassabb vagy gyorsabb növekedése.

Az I. rész öt külön fejezete felsorolja és értékeli az OECD-országok által alkalmazott azon politikák teljes skáláját, melyet a népesség elöregedése által az állami költségvetésekre gyakorolt nyomás kezelésére vezettek be. Az újságok címlapjára ezek közül a legtöbbször a nyugdíjkorhatár emelése – a nyugdíjrendszer legláthatóbb és legszélesebb körben ismert eleme – került. Ezek azonban csak egy kis töredékét képezik a nyugdíjakkal, a nyugdíjba vonulással és a várható élettartammal kapcsolatos történetnek.

A jelentés II. része a Nyugdíjörkép előző három kiadásában szereplő „Nyugdíjpolitikai mutatószámokról” ad naprakész információt, és az előző kiadványhoz képest 18 további mutatószámmal bővíti az adatok körét. Továbbá, ahol vannak erre vonatkozó adatok, az elemzés kiterjed azokra a G20 országokra is, amelyek jelenleg nem tagjai az OECD-nek, így Argentínára, Brazíliára, Kínára, Indiára, Indonéziára, Oroszországra, Szaúd-Arábiára és Dél-Afrikára.

A II. rész először a nyugdíjvédelmi rendszerek szerkezetét vizsgálja, rendszertani besorolást alkalmazva az erősen eltérő nyugdíjvédelmi rendszerek bemutatására (II. rész, 1. fejezet). Az egyes országok nyugdíjrendszerei összehasonlításának megkönnyítésére a fejezet bemutatja a nyugdíjrendszerek fő paramétereit és szabályait.

A következő fejezet ezen paraméterek és szabályok alapján modellezi a férfiak és a nők nyugdíjjogosultságának mértékét a különböző jövedelmi szinteken (II. rész, 2. fejezet). Bár a mutatószámok zöme a kötelező nyugellátásra terjed ki, a fejezet elemzést ad a jellemző önkéntes magánnyugdíj-pénztári ellátásokról is azokban az országokban, ahol azok széles körben elterjedtek. Az elemzés kiemelt figyelmet fordít a nyugdíjak és a nyugdíjasok adóztatására, valamint arra, miként hat az adóztatás a nyugdíjaskori életszínvonalra a munkában töltött évek alatti életszínvonalhoz viszonyítva.

A nyugdíjjogosultságok elemzése jövőbe tekintő abból a szempontból, hogy a munkaerőpiacra most belépő munkavállalók járadékának értékét veszi figyelembe. A II. rész 3. fejezetében szereplő mutatószámok a nyugdíjkorhatárt most elérők anyagi helyzetét vizsgálják átlagjövedelem, jövedelemforrások és a szegénység kockázata szerint.

Az egyének anyagi helyzetének elemzését követően a II. rész 4. fejezete a nyugdíjjövedelmi rendszerek finanszírozását vizsgálja összességében. Adatokat közöl a nyugdíjakra fordított állami és magánkiadásokról, a kötelező nyugdíjárulékokról, valamint az állami nyugdíjrendszer összesített járulékbévételeiről.

A II. rész 5. fejezete a nyugdíjjövedelmi rendszerek működési hátterét és környezetét mutatja be. A mutatószámok demográfiai mérőszámokat – mint például várható élettartam és termékenység –, valamint átlagjövedelmi adatokat tartalmaznak. Végezetül pedig a II. rész 6. fejezete kimondottan a magánnyugdíjakkal és az állami nyugdíjtartalékalapokkal foglalkozik.

© OECD

Ez az összefoglalás nem hivatalos OECD fordítás.

Ez az összefoglalás abban az esetben másolható, ha megemlítsre kerül az OECD szerzői joga és az eredeti kiadvány címe.

A többnyelvű összefoglalások az eredetileg angol ill. francia nyelvű OECD kiadványok kivonatos fordításai.

Az OECD on-line könyvesboltban díjmentesen állnak rendelkezésre: www.oecd.org/bookshop

További információ kérhető a Közügyi és Kommunikációs Igazgatóság Jogi és Fordítási Csoportjától: rights@oecd.org, fax: +33 (0)1 45 24 99 30.

OECD Rights and Translation unit (PAC)
2 rue André-Pascal, 75116
Paris, France

Látogasson el honlapunkra: www.oecd.org/rights/

